

Sygn. akt III CSK 171/08

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSA Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. T.

przeciwko Szpitalowi Wojewódzkiemu im. Ś.(...) S.P. ZOZ w T.

przy interwencji ubocznej (...) Zakładu Ubezpieczeń S.A. w W., Inspektoratu w T.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 listopada 2008 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 grudnia 2007 r.,

sygn. akt I ACa (...),

- 1) uchyła zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo oraz apelację (pkt 1 i 2) i zmienia wyrok Sądu Okręgowego w T. z dnia 5 września 2007 r. sygn. akt I C (...) w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 10.000 zł (dziesięć tysięcy złotych);**
- 2) oddala skargę kasacyjną w pozostałej części;**
- 3) znosi wzajemnie koszty postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Powódka M. T. wniosła o zasądzenie od pozwanego Szpitala Wojewódzkiego im. Ś.(...) SPZOZ w T. kwoty 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej doznała. Na skutek błędnej diagnozy lekarza Oddziału Ratunkowego pozwanego szpitala powódka była narażona na odczuwanie przez kolejne dni bólu oraz cierpienia psychicznego wywołanego niepewnością co do jej stanu zdrowia. Dopiero po wykonaniu kompleksowych badań powódka została poddana natychmiastowej interwencji chirurgicznej w związku ze stwierdzonym ostrym zgorzelinowym zapaleniem wyrostka robaczkowego. Powódka w okresie późniejszym była ponownie operowana z uwagi na niedrożność jelita, ponadto odczuwa bóle brzucha i inne dolegliwości, jest zmuszona stosować dietę i zażywać lekarstwa.

Wyrokiem z dnia 5 września 2007 r. Sąd Okręgowy w T. oddalił powództwo. Sąd ten ustalił, że w dniu 7 października 2003 r. około godziny 2:00 powódka wezwała karetkę pogotowia w związku z odczuwanym silnym bólem podbrzusza. Tego dnia lekarz R. S., który przyjął cierpiącą na ból podbrzusza powódkę, uznał, że nie wymaga ona natychmiastowej interwencji chirurgicznej i po zaordynowaniu jej środków przeciwbólowych i rozkurczowych zwolnił do domu, mimo iż powódka poinformowała go, że w 1993 r. przebyła zabieg operacyjny jamy brzusznej w związku ze stwierdzonym u niej rakiem szyjki macicy oraz że poddana była radioterapii. W dniu 8 października 2003 r. M. T. nie zgłosiła się na zalecone jej przez lekarza R. S. badania kontrolne. W dniu 9 października 2003 r. powódka udała się do Szpitala im. S.(...) w T., ponieważ bóle, jakie odczuwała, nie ustąpiły. Powódka została poddana natychmiastowemu zabiegowi operacyjnemu w związku ze stwierdzonym u niej ostrym zgorzelinowym zapaleniem wyrostka robaczkowego. Po przeprowadzonym zabiegu M. T. jeszcze dwukrotnie przebywała w szpitalu, w okresie od 30 października 2003 r. do 5 listopada 2003 r. w związku ze stwierdzoną niedrożnością jelita oraz w okresie od 16 listopada 2003 r. do 22 listopada 2003 r., kiedy to rozpoznano u niej zrosty w jamie otrzewnej.

Sąd Okręgowy ocenił, że lekarz R. S. nie zachował należytej ostrożności podczas badania powódki, nie przeprowadził bowiem podstawowych badań, do których był zobligowany, to jest badania fizykalnego, analitycznego oraz radiologicznego. Postępowanie lekarza spowodowało odroczenie od 24 do 48 godzin przeprowadzenie prawidłowego leczenia operacyjnego. W wyniku zaniechania lekarza R. S. nie doszło jednak do uszczerbku na zdrowiu powódki, bowiem zrosty w jamie otrzewnej są

następstwem przebytego przez powódkę w 1993 r. zabiegu, ponadto pozostają one w związku z usunięciem w 2003 r. wyrostka robaczkowego. Wniesione powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż nie zaistniały przesłanki z art. 415 k.c. warunkujące odpowiedzialność odszkodowawczą strony pozwanej. Brak jest bowiem związku przyczynowego pomiędzy obecnym stanem zdrowia powódki, a opóźnieniem w przeprowadzeniu zabiegu operacyjnego usunięcia wyrostka robaczkowego. Również powstanie zrostów w jamie otrzewnej nie ma związku z błędnym działaniem lekarza R. S.. Nie zachodziły także podstawy do przyznania powódce zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie jej dóbr osobistych na skutek tego, że w wyniku błędnej diagnozy lekarza R. S. przez okres dwóch dni powódka pozbawiona była właściwego leczenia i narażona na dodatkowe cierpienia. Zastosowanie przepisu art. 448 k.c. stanowiłoby wykroczenie poza podstawę faktyczną powództwa, a ponadto zasądzenie pieniężnego zadośćuczynienia było nieuzasadnione ze względu na nieznaczny rozmiar krzywdy oraz niewłaściwe zachowanie się powódki, która zlekceważyła zalecenia lekarza i nie udała się na badania kontrolne.

Na skutek apelacji powódki Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 13 grudnia 2007 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w T. w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5.000 zł, oddalił powództwo w pozostałej części, nie obciążył powódki kosztami postępowania apelacyjnego oraz przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w T. adwokat B. S. wynagrodzenie w kwocie 3.294 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powódce w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny uznał za prawidłowe ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji. W ocenie Sądu Apelacyjnego w sprawie miały zastosowanie przepisy art. 24 k.c. i art. 448 k.c., skutkujące możliwością przyznania powódce pieniężnego zadośćuczynienia, co nie wykracza poza podstawy faktyczne powództwa. Zebrany w sprawie materiał dowodowy, w szczególności opinie biegłych sądowych, wskazują, iż lekarz R. S. popełnił błąd diagnostyczny, co skutkowało dodatkowymi cierpieniami fizycznymi i psychicznymi powódki. Mimo powzięcia wiadomości co do tego, że powódka przeszła poważną operację podbrzusza w roku 1993 r., lekarz nie przeprowadził żadnego podstawowego badania, adekwatnego do poczynienia właściwych ustaleń co do przyczyny bólu, jaki odczuwała powódka, lecz poprzestał na podaniu powódce leków przeciwbólowych i rozkurczowych. Fakt niezgłoszenia się przez M. T. na badanie kontrolne w dniu 8 października 2003 r. nie ma znaczenia, gdyż nie zmienia faktu,

iż postępowanie lekarza R. S. nie było właściwe i naruszyło szczególnie cenne dobro osobiste powódki, jakim jest zdrowie. Cierpienia powódki trwały dłużej przynajmniej o dwa dni. Podstawę przyznania pieniężnego zadośćuczynienia nie mógł stanowić art. 445 k.c., gdyż przepis ten ma zastosowanie w sytuacji, gdy w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia osoba pokrzywdzona doznałaby szkody. Przy ocenie wysokości pieniężnego zadośćuczynienia Sąd Apelacyjny miał na uwadze wszelkie okoliczności, w szczególności rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanego uszczerbku oraz stosunki majątkowe pozwanego.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną powódka wskazując jako podstawę skargi kasacyjnej naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie oraz błędną wykładnię art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 k.c., tj. uznanie, że w ustalonym stanie faktycznym podstawę przyznania pieniężnego zadośćuczynienia nie może stanowić art. 445 k.c. oraz że w ustalonym stanie faktycznym odpowiednią sumą tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną przez powódkę krzywdę stanowi kwota 5.000 zł. Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 150.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego jej rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 445 § 1 k.c. w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. W artykule poprzedzającym mowa jest o szkodzie na osobie polegającej na uszkodzeniu ciała lub wywołania rozstroju zdrowia. W takim wypadku, jak stanowi art. 444 § 1 k.c., naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty, a na żądanie poszkodowanego zobowiązany do naprawienia szkody powinien wyłożyć z góry sumę potrzebną na koszty leczenia, a jeżeli poszkodowany stał się inwalidą, także sumę potrzebną na koszty przygotowania do innego zawodu. W § 2 i 3 art. 444 mowa jest o kolejnych roszczeniach poszkodowanego, tj. prawie żądania odpowiedniej renty oraz renty tymczasowej. Przepis art. 445 § 1 k.c. stanowiąc, że sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę „w wypadkach przewidzianych w artykule poprzedzającym” odsyła do tej części hipotezy art. 444 § 1 k.c., w której jest mowa o uszkodzeniu ciała lub wywołania rozstroju

zdrowia. Przepisy zawarte w art. 444 k.c. i art. 445 k.c. stanowią bowiem kompleksową i szczególną regulację prawną skutków wynikających z naruszenia czynem niedozwolonym dóbr osobistych w postaci integralności cielesnej (wskutek uszkodzenia ciała) lub zdrowia (wskutek wywołania rozstroju zdrowia). Ogół tych negatywnych skutków określa się jako tzw. szkodę na osobie. Tak ogólnie określona szkoda obejmuje szkodę o charakterze majątkowym i niemajątkowym (krzywdę). Jak wynika z treści przepisu art. 24 § 1 i 2 k.c. naruszenie każdego dobra osobistego może uzasadniać wystąpienie przez poszkodowanego z żądaniami ochrony o charakterze niemajątkowym, a na zasadach określonych w kodeksie z żądaniem zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny (art. 24 § 1 k.c.), jak również, jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych. Podobnie w przypadku naruszenia dóbr osobistych w postaci zdrowia oraz integralności cielesnej, skutkiem których jest uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia, możliwe jest dochodzenie roszczeń o charakterze majątkowym określonych w przepisie art. 444 k.c., natomiast w przypadku doznania szkody niemajątkowej (krzywdy) w postaci cierpień fizycznych i psychicznych, możliwe jest dochodzenie pieniężnego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, na podstawie art. 445 § 1 k.c. Za błędną należy więc uznać wykładnię przepisu art. 445 § 1 k.c. dokonaną przez Sąd Apelacyjny, według której zasądzenie pieniężnego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w postaci uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia na podstawie art. 445 § 1 k.c. jest możliwe tylko wtedy, gdy następstwem uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia jest także doznanie przez poszkodowanego szkody majątkowej, o której mowa w art. 444 k.c.

Uszkodzenie ciała, o którym mowa w art. 444 § 1 k.c., obejmuje naruszenie integralności cielesnej, natomiast wywołanie rozstroju zdrowia, obejmuje wszelkie, chociażby przemijające, zaburzenia w funkcjonowaniu organizmu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 1975 r., II CR 18/75, niepubl. oraz z dnia 20 marca 2002 r., V CKN 909/00, Prok. i Pr. z 2003 r., nr 2 poz. 40). Dlatego przepis art. 445 § 1 k.c. może stanowić podstawę do żądania przez poszkodowanego pieniężnego zadośćuczynienia także w przypadku przemijających zaburzeń w funkcjonowaniu organizmu, jeżeli ich następstwem są cierpienia fizyczne i psychiczne poszkodowanego. Czas trwania cierpień ma natomiast istotne znaczenie dla określenia wysokości pieniężnego zadośćuczynienia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 05.05.1967 r., I

PR 118/67, niepubl., z dnia 15.01.1974 r., I CR 792/73, niepubl. oraz z dnia 12 marca 1975 r., II CR 18/75). W świetle powyższego, zasadnie podniesiono w skardze kasacyjnej, że podstawą zasądzenia na rzecz powódki pieniężnego zadośćuczynienia powinien stanowić przepis art. 445 § 1 k.c., a nie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c., który to przepis został zastosowany przez Sąd Apelacyjny.

Według oceny Sądu Apelacyjnego na skutek błędu diagnostycznego lekarza pozwanego szpitala w stosunku do powódki zaniechano zdiagnozowania już w dniu 7 października 2003 r. rzeczywistego stanu zdrowia powódki, w szczególności przyczyn dolegliwości bólowych, zaniechano podjęcia właściwego i możliwego w tym czasie leczenia powódki, ponadto zaordynowano niewłaściwe leczenie przeciwbólowe i rozkurczowe. Zważywszy na powyższe okoliczności zasadnie podniesiono w skardze kasacyjnej, że zasądzona na rzecz powódki kwota 5.000 zł nie jest odpowiednią sumą, jaka powinna zostać zasądzona na podstawie art. 445 § 1 k.c. tytułem pieniężnego zadośćuczynienia. Opierając się na dokonanych w sprawie ustaleniach faktycznych, którymi zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany, trzeba wziąć pod uwagę, że na skutek błędu diagnostycznego powódka odczuwała dłużej od 24 do 48 godzin bóle fizyczne wywołane rozstrojem zdrowia i zaniechaniem podjęcia niezbędnych, a możliwych do podjęcia w tym czasie, zabiegów medycznych. Ponadto w tym czasie powódka była narażona na zbędne cierpienia psychiczne wywołane niepokojem o stan swojego zdrowia oraz obawą o życie w sytuacji, gdy zapisane powódce przez lekarza leki przeciwbólowe i rozkurczowe nie przyniosły poprawy jej stanu zdrowia. Rozmiar tych cierpień był znaczny zważywszy na to, że w przeszłości powódka przeszła poważny zabieg operacyjny jamy brzusznej w związku ze stwierdzonym u niej rakiem szyjki macicy oraz była poddana radioterapii. W tych okolicznościach przedłużające się dolegliwości bólowe mimo przyjmowania zapisanych leków przeciwbólowych mogły wywołać u powódki realne obawy o stan swojego zdrowia i życia. Biorąc pod uwagę te okoliczności Sąd Najwyższy uznał za uzasadnione zasądzenie na podstawie art. 445 § 1 k.c. od pozwanego na rzecz powódki dodatkowej kwoty tytułem pieniężnego zadośćuczynienia w wysokości 10.000 zł.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo oraz apelację powódki (punkty 1 i 2) zmienił wyrok Sądu Okręgowego w T. w ten sposób, że i zasądził od pozwanego na rzecz powódki dodatkowo kwotę 10.000 zł. W pozostałej części skarga kasacyjna została oddalona na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. albowiem zaskarżony wyrok mimo

częściowo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu. Brak jest bowiem podstaw do zasądzenia wyższej kwoty tytułem pieniężnego zadośćuczynienia skoro - jak wynika z wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego - wskazywane w pozwie okoliczności dla uzasadnienia zgłoszonego żądania: zapalenie wyrostka robaczkowego, operacja z powodu niedrożności jelita, kolejne pobyty powódki w szpitalach, odczuwane nadal przez powódkę bóle brzucha, - nie były bądź nie są następstwem wadliwej diagnozy lekarza pozwanego szpitala w dniu 7 października 2003 r. i spowodowanego tym opóźnienia podjęcia właściwego leczenia powódki. Nie zachodzi więc adekwatny związek przyczynowy, o którym mowa w art. 361 § 1 k.c., pomiędzy błędem diagnostycznym lekarza pozwanego szpitala a tymi zdarzeniami. Cierpienia fizyczne i psychiczne, których doznała powódka, na skutek zaniedbania lekarza pozwanego szpitala, miały zaś charakter przemijający, gdyż nie trwały dłużej niż 48 godzin, co w sposób wymierny musiało wpłynąć na określenie wysokości odpowiedniej sumy tytułem pieniężnego zadośćuczynienia. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c.